

nijedan

čovjek

nije

ilegalan

**Bez papira-
ti imaš prava!**

Ova publikacija se izdaje na njemačkom, francuskom, španskom, portugalskom, bosanskom/hrvatskom/srpskom, albanskom, turskom i engleskom.

2012 – Izdao sindikat Unia i prijemna služba za Sans-Papiers (osobe bez papira) u Švajcarskoj.

Da li živiš i radiš bez dozvole boravka u Švajcarskoj?

Onda nisi sam! U Švajcarskoj na taj način boravi najmanje 100 000 ljudi. Oni se nazivaju «Sans-Papiers» (lica bez papira) ili «Illegale» (nelegalni). Većina njih su zapravo «radnici bez regularnog boravka». Oni čiste, čuvaju djecu, rade na gradilištima, u restoranu ili kod poljoprivrednika.

Iako živiš u Švajcarskoj bez dozvole boravka, ti imaš osnovna prava. Ljudska prava nisu vezana za boravišni status. Ona važe za sve.

Ova brošura sadrži korisne informacije za svakodnevnicu i obavještava te o tvojim osnovnim pravima. Za više informacija možeš se obratiti savjetovalištima za Sans-Papiers, grupama solidarnosti, sindikatima ili advokatima (vidi adrese na poledini).

1. Legalizacija boravka

Lica porijeklom iz neevropskih država gotovo da nemaju mogućnost dobijanja dozvole boravka u Švajcarskoj. Za njih kao lica bez papira postoji samo mogućnost dobijanja dozvole boravka za tkzv. posebne slučajeve (Härtefälle) ili sklapanjem braka.

Dozvola boravka za posebne slučajeve

Zakon predviđa da migranti koji nezakonito borave u Švajcarskoj odmah moraju napustiti zemlju, osim ako je u pitanju lični «poseban slučaj».

Naredba za napuštanje zemlje mora biti data od nadležne Službe za migraciju.

Ako je u pitanju poseban slučaj moguće je podnijeti pojedinačan zahtjev za dozvolu boravka.

Nadležna uprava razmatra svaki zahtjev zasebno.

Kriterijumi kao što su dužina boravka u Švajcarskoj, rad, integracija, školovanje djece, zdravstveno stanje i drugi veoma su važni.

Vlasti smatraju da se pri dužini boravka kraćoj od pet godina ne radi o posebnom slučaju. Tek kod dužeg boravka zahtjevi se ozbiljnije razmatraju. Osim toga, neizvjesno je da li će i u budućnosti biti primjenjena regulacija posebnih slučajeva.

Situacija je još teža za bivše tražioce azila koji su se povukli u ilegalnost : Za njih u principu ne postoji mogućnost novog postupka, iako su u pitanju posebni slučajevi.

Pažnja! Odluka o zahtjevima posebnih slučajeva je u nadležnosti kantona. Ako je odgovor kantona pozitivan potrebno je pribaviti i odobrenje saveznih vlasti. Vlasti odlučuju na osnovu lične procjene o zahtjevu za posebne slučajeve. Uz to, postupak donošenja odluka o posebnim slučajevima nije isti u svakom kantonu. Informiši se kod savjetovališta.

Sklapanje braka

Svaka osoba ima pravo na vjenčanje. U praksi to za lica bez papira nije jednostavno, jer nemaju dozvolu boravka. Od početka 2011. godine sve osobe stranog porijekla koje žele sklopiti brak moraju dokazati da imaju pravno regulisan bora-

vak u Švajcarskoj. Štaviše, matične službe su dužne obavijestiti službu za strance o ilegalnim mladencima. Savezni sud je pak odlučio da se lica bez papira ne smiju odbiti generalno, ukoliko žele sklopiti brak. To znači da se svaki slučaj mora pojedinačno provjeriti. Procedura se i u ovom slučaju razlikuje od kantona do kantona. Informiši se kod neke savjetodavne službe o postupku.

Ako sklapanje braka u Švajcarskoj nije moguće, moraš se vratiti u zemlju porijekla, i tamo obaviti vjenčanje a potom podnijeti zahtjev za spajanje porodice u Švajcarskoj ili zahtjev za odobrenje vize u svrhu pripreme vjenčanja, kako bi legalno mogao doputovati u Švajcarsku. Više informacija o ovom postupku imaju savjetovališta.

Kod sumnje na sklapanje braka iz interesa, matičar/ka može odbiti sklapanje braka u Švajcarskoj.

Pažnja! Ukoliko se bračni drugovi razdvoje u prve tri godine nakon vjenčanja, prijeti opasnost gubitka dozvole boravka.

Zahtjev sindikata: Kolektivno rješenje

U Švajcarskoj se, lica bez papira zajedno sa grupama, koje ih podržavaju već godinama bore za kolektivno regulisanje odn. rješenje. Izvjesni rezultati su ostvareni: Preko hiljadu odobrenja boravka kao i pravo na zdravstveno osiguranje za sve.

U regijama gdje su lica bez papira dobro organizovana mogu se otvoriti nove perspektive. Tako je jedna velika kampanja u Ženevi dovela do toga, da je ovaj kanton januara 2005. godine od centralnih vlasti u Bernu zatražio odobrenje boravka za 5000 radnika u domaćinstvima.

Angažuj se zato u raznim skupovima lica bez papira!

2. Zdravlje

Lica bez papira žive u teškim uslovima. Posao je često naporan i nezdrav. Osim toga tu je i stres života bez regulisanog statusa boravka, daleko od domovine i porodice. To sve može imati negativne posljedice po tvoje zdravlje i duševno stanje. Bolovi u leđima, loše raspoloženje i depresija su signali koji te opominju i koje treba ozbiljno shvatiti.

Ne živi samo za druge i za daleku budućnost. Nađi vremena danas za stvari koje rado činiš. Udruži se s drugima kako bi prekinuo izolaciju.

Vodič za zdravlje od Crvenog krsta Švajcarske, Caritasa i Saveznog ureda za zdravlje (BAG) pruža više informacija. (dostupan je kod savjetovaništa za lica bez papira ili pod www.miges-plus.ch).

Pravo na zdravstvenu zaštitu

Zdravlje je ljudsko pravo, i za lica bez papira! Ako si bolestan ili povrijeđen mora ti se pružiti liječenje čak i ako nemaš zdravstveno osiguranje.

U bolnicama rade i socijalni radnici. Oni ti mogu pomoći kod problema.

Liječnici/ce i bolničko osoblje imaju obavezu čuvanja tajne. Oni tvoje podatke ne smiju javiti policiji ili Službi za strance. Povreda obaveze šutnje može biti kažnjena.

Pravo na zdravstveno osiguranje

Ti imaš pravo, na sklapanje osiguranja za slučaj bolesti i nesreće. Troškove ljekara, bolničkog liječenja, trudnoće i porođaja plaća zdravstveno osiguranje. Nisu osigurani troškovi liječenja kod stomatologa.

Zdravstveno osiguranje u Švajcarskoj nije besplatno. Uz određen mjesečni iznos («premi-ja»). plaća se takođe i dio troškova medicinskog liječenja, to je takozvana godišnja franšiza. («Franchise»). Ako troškovi liječenja prijeđu ovu franšizu, moraš sam/a nositi dodatnih 10% troškova liječenja . Kod niskih primanja u pojedinim kantonima postoji mogućnost postavljanja zahtjeva za jeftiniju premiju (Prämienverbilligung) (informiši se kod neke savjetodavne službe).

I zdravstvena osiguranja podliježu obavezi čavanja tajne. Uprkos tome preporučujemo ti da kod sklapanja osiguranja navedeš adresu jedne tebi povjerljive, «legalne» osobe.

Sprečavanje začeća i zaštita od zaraze (HIV/sida, druge polne bolesti)

Ljekari, bolnice i specijalna savjetovališta informišu o zaštitnim sredstvima i o prekidu trudnoće (adrese u prilogu).

Prezervativ te štiti od HIV/sida i drugih polnih bolesti. Prodaje se bez recepta u svakoj apoteci i robnoj kući. HIV test se može uraditi na specijalizovanim mjestima povoljno i anonimno.

Informacije na temu HIV/sida možeš naći na različitim jezicima na stranici www.aids.ch ili www.migesplus.ch.

3. Posao

Ako se sa nekim dogovoriš da ćeš za njega da radiš i da ćeš za to dobiti platu, onda to važi kao radni ugovor, čak i tada kad ste se samo usmeno dogovorili.

Radni ugovor garantuje minimalne radne uslove:

- Pravo na platu, koja odgovara lokalnim i profesionalnim uslovima.
- Pravo na plaćeni godišnji odmor (većinom četiri sedmice godišnje).
- Isplatu plate za određeni vremenski period kod nesreće ili bolesti.
- Maloljetnici: Zabrana rada za mlađe od 15 godina. Mladima od 18 godina zabranjen je rad noću i nedjeljom, maksimalno smiju raditi 9 sati dnevno. Ako radiš kao namještenik u domaćinstvu i stanuješ kod poslodavca, on je zadužen da ti pruži smještaj koji respektuje tvoju privatnu sferu.

- Primjereni otkazni rok . Poslodavac te mora pravovremeno obavijestiti ako namjerava raskinuti radni odnos.
- Penziona i invalidsko osiguranje AHV/IV (vidi odjeljak socijalna osiguranja).

Često lica bez papira dobijaju malu ili čak nikakvu platu. Ako direktan razgovor sa poslodavcem ne riješi problem, moguće je – u pojedinim kantonima – podnijeti tužbu kod suda za rad. Informiši se kod sindikata ili kod savjetovališta!

Tužbu kod radnog suda može u tvoje ime podnijeti i osoba kojoj si dao punomoć. Na taj način možeš i poslije povratka u domovinu tražiti isplatu svoje zarade do pet godina unazad.

Savjet: Kada se prvi put predstaviš jednom poslodavcu raspitaj se o poslu: Kolika će biti tvoja zarada? Koliko sati moraš raditi dnevno? Koje poslove moraš a koje ne moraš da obavljaš? Dogovori, po mogućnosti jasno radno vrijeme. To je posebno važno ako stanuješ kod poslodavca, (namještenik u domaćinstvu). Takođe dogovori kojim danima imaš slobodno. Zamoli poslodavca za pismenu verziju vašeg dogovora (radni ugovor). Poslodavac je zakonski obavezan da to učini (na osnovu Obligationog prava član. 330b).

Savjet: Zapiši svakodnevno koliko sati i šta si radio/la. Sačuvaj pismene naloge rada. Ako dođe do problema sa poslodavcem oko plate, proces je jednostavniji ukoliko možeš dokazati kada i šta si radio/la.

Savjet: Ti kao lice bez papira možeš bez ikakvog rizika postati član sindikata. Sindikat ti može pomoći i dati ti potporu npr. kod vođenja procesa na Sudu rada

Socijalna osiguranja

Socijalna osiguranja su obavezna za sve ljude koji žive u Švajcarskoj. Najvažnija su starosno porodično osiguranje (AHV/AVS), invalidsko osiguranje (IV), osiguranje za nezaposlena lica (ALV), osiguranje za slučaj nesreće/udesa (UVG) i penziona kasa (BVG).

Svaki poslodavac je dužan da prijavi svoje radnike u socijalnim osiguranjima. Ova ne smiju prijaviti lica bez papira policiji za strance. Informiši se prvo kod savjetovališta.

Ako si prijavljen kod socijalnih osiguranja dobijaš **osiguravaju u karticu**. (AHV-Ausweis). Tvoj poslodavac te tada još uvijek zapošljava ilegalno, ali barem si osiguran za slučaj nesreće i invalidnosti a u starosti dobijaš malu penziju (čak i ako si u svojoj domovini).

Pažnja! Postoje poslodavci koji doprinose za socijalna osiguranja odbijaju od plate, ali ih ne uplaćuju u osiguravajuće fondove! Ako nisi dobio AHV-karticu to znači, da te tvoj poslodavac nije osigurao.

Savjet: Razgovaraj sa svojim poslodavcem o mogućnosti prijave kod socijalnih osiguranja. U svakom slučaju se prethodno informiši o uobičajenoj praksi u kantonu u kojem živiš.

Savjet: Obavezno se informiši prije povratka u domovinu o načinima isplate socijalnih osiguranja.

4. Dječiji vrtići i škole

Javne škole moraju pohađati sva djeca koja žive u Švajcarskoj bez obzira na dozvolu boravka, pa i djeca roditelja bez papira. To važi za obavezno školovanje (9. školskih godina). I pohađanje dječijeg vrtića je u većini kantona obavezno.

U pojedinim kantonima je moguće daljnje školovanje (npr. gimnazija). Pohadjanje zanata /škole učenika u privredi za djecu čiji su roditelji bez papira za sada nije moguće. Ali predviđja se promjena zakona.

Škola i nastavnici ne smiju podatke vaše djece dostaviti policiji.

Savjet: Nastavnici/ce su osobe od povjerenja i skoro uvijek imaju razumijevanje za tešku situaciju djece roditelja bez papira. Iđi na roditeljske sastanke i druge školske manifestacije. Ukoliko te je strah neka neko pođe sa tobom.

5. Kursevi stranih jezika

Savjetujemo ti da učiš lokalni jezik koji se govori u tvojoj okolini. To je od velike prednosti za tvoju svakodnevnicu u Švajcarskoj. Možeš bolje sudjelovati u životu u ovoj zemlji i efikasnije zastupati svoje interese. Raspitaj se u savjetovalištima o odgovarajućem kursu stranog jezika.

6. Stanovanje

Bez dozvole boravka teško naći je stan. Lica bez papira često moraju da prihvate skupe i male stanove.

Najjednostavniji način za traženje stana je da ti neko ko legalno ovdje živi iznajmi stan. Ova osoba međutim na taj način čini krivično djelo.

Vlasnik stana ne smije zahtijevati stanarinu koja ne odgovara uobičajenim stanarinama u tom mjestu. Isto tako stanarina ne smije biti mnogo veća od one što je plaćao prethodni stanar.

Vlasnik stana može zahtijevati kauciju u iznosu od najviše tri mjesečne stanarine. Ako plaćаш stanarinu i ne oštetiš stan, kaucija će ti biti vraćena po napuštanju stana. Za uplatu kaucije obavezno zahtijevaj priznanicu.

Savjet: Pitaj da li vlasnik stana ima uplatnice. Uplati na pošti stanarinu i napiši svoje pravo ime i prezime. Poštanske uplatnice su najbolji dokaz o uplati stanarine u slučaju kasnijih potraživanja od strane vlasnika stana.

Savjet: Ako vlasnik stana zahtijeva suviše visoku stanarinu ili kasnije odbija da vrati kauciju, pokušaj preko nekog savjetovališta da se s njim dogovoriš. Ako je to bezuspješno, u nekim mjestima postoje službe koje posreduju kod spora. One ti mogu pomoći.

7. Policija

Sa stanovišta vlasti ti si prekršio/la zakon samo tim što bez papira boraviš u Švajcarskoj. Rad bez dozvole je dodatni prekršaj zakona.

Ako vlasti saznaju o tvom boravku bez papira, vrlo je vjerovatno da ćeš biti protjeran/a iz Švajcarske i da ćeš dobiti zabranu ponovnog ulaska u zemlju za period od 2–3 godine. Dodatno možeš biti kažnjen/a novčano ili zatvorom.

Policija za strance može donijeti odluku o pritvoru prije protjerivanja. Ostaješ toliko dugo u zatvoru dok vlasti ne dovrše formalnosti oko protjerivanja. Pravna ispravnost ovog zatvora mora biti ispitana od strane sudije u roku od 96 sati. Zatvorska kazna u smislu protjerivanja plus eventualno vrijeme izvršenja odluke iznosi maksimalno **18 mjeseci**. Protiv rješenja o pritvoru može se podnijeti žalba, ali to nije besplatno. Svaka tri mjeseca mora da se ispita

svako produženje zatvora od strane jednog sudi-
je u obliku saslušanja. Prije preispitivanja pritvo-
ra zahtijevaj advokata (besplatno).

Policajska kontrola i tvoja prava

- Policijska kontrola ima pravo da te zaustavi i da izvrši kontrolu ličnih dokumenata.
- Bez posjedovanja dozvole boravka bićeš najvjerovatnije priveden/a u policijsku stanicu. Tamo zahtijevaj kontakt sa advokatom ili sa savjetovalištem.
- Na kraju slijedi ispitivanje. Ispitivač se mora prilikom ispitivanja ponašati pristojno: bez prijetnji, bez psihičkog napadanja.
- Kod ispitivanja zahtijevaj prevodioca/tumača. Ne odgovaraj i ne potpisuj ništa što nisi doslovno razumio/la.

- Imaš pravo da odbiješ izjave/iskaze. Ne moraš dati podatke o tvojoj adresi, tvom poslodavcu ili prijateljima. Ti možeš da odgovoriš: «Nemam na to ništa da kažem». Bolje je ne reći ništa, nego govoriti neistinu. Laži se brzo otkriju i povjerenje je izgubljeno. Tvoje lične podatke – dakle prezime, ime, datum rođenja i domovinu – moraš saopštiti.
- Policija ne smije kod obične kontrole bez razloga vršiti fizičku kontrolu, dakle ne smije dodirivati tijelo ili pak vršiti intimnu fizičku kontrolu. Ako se uprkos tome vrši takva kontrola onda zahtijevaj da to učini osoba istog pola.
- Policija može izvršiti kontrolu stana samo uz posjedovanje naredbe za pretraživanje stana. Na osnovu zakona za strance (čl. 70) policija smije i bez sudskog naloga tokom procesa protjerivanja pretražiti dotičnu osobu kao i stvari koje nosi sa sobom kako bi došla do pasoša/putovnice i lične karte/osobne iskaznice.

- Zahtijevaj priznanice za zaplijenjene predmete. Zahtijevaj da tvoje lične pribilješke, tvoj rokovnik ili sl. budu zaključani. Policijski službenici ne smiju čitati niti bilo šta kopirati. Samo istražni sudija može dozvoliti uvid u zaključane stvari.
- Prekršaje/napade obavezno prijavi organizaciji za ljudska prava «Augenaufl».

Korisne adrese

Aargau

Spagat, Sans-Papiers Anlaufstelle AG/SO für Gesundheit und soziale Fragen Augustin-Keller-Strasse 1, 5001 Aarau,
T +41 62 836 30 20, Mobile +41 79 728 60 96 (socijalna pitanja),
Mobile +41 79 728 58 97 (zdravlje), spagat@heks.ch,
www.sans-papiers.ch

Basel

Anlaufstelle für Sans-Papiers Rebgasse 1 (1.Stock), 4058 Basel,
Socijalni i pravni savjeti: T +41 61 681 56 10,
Zdravstvena zaštita i savjeti: T +41 61 683 04 21, basel@sans-papiers.ch,
www.sans-papiers.ch

Augenauf Postfach, 4005 Basel, T +41 61 681 55 22, www.augenauf.ch

Gewerkschaft Unia Rebgasse 1, CH-4058 Basel, T +41 61 686 73 00,
www.nordwestschweiz.unia.ch, www.unia.ch

Union der Arbeiter/-innen ohne geregelten Aufenthalt
c/o Interprofessionelle Gewerkschaft der Arbeiter/-innen (IGA),
Oetlingerstrasse 74, 4057 Basel, T +41 61 681 92 91,
www.viavia.ch/iga

Bern

Berner Beratungsstelle für Sans-Papiers Eigerplatz 5, 3007 Bern,
T +41 31 385 18 27, beratung@sans-papiers-contact.ch,
www.sans-papiers.ch

Augenauf Quartiergasse 17, 3013 Bern 11, T +41 31 332 02 35
(Mo 16–20 Uhr, sonst Anrufbeantworter), www.augenauf.ch

Bleiberecht-Kollektiv Bern bern@bleiberechtfueralle.ch,
www.bleiberechtbern.ch

Gewerkschaft Unia Monbijoustr. 61, 3001 Bern, T +41 31 385 22 22,
www.bern.unia.ch, www.unia.ch

Bern

Kirchliche Anlaufstelle Zwangsmassnahmen Kanton Bern

Postfach 465, 3000 Bern 25, T/F +41 31 332 00 50,
www.refbejuso.ch/inhalte/migration-integration/zwangsmassnahmen.html

Schweizerisches Rotes Kreuz, Gesundheitsversorgung für

Sans-Papiers Werkstrasse 16, 3007 Bern, T +41 31 960 77 77,
T +41 79 666 95 72, gesundheit-sanspapiers@redcross.ch,
www.redcross.ch/activities/health/sanspapier/index-de.php

Zentrum für Familienplanung Effingerstrasse 102, Geschoss D,
3010 Bern, T +41 31 632 12 60, familienplanung.fkl@insel.ch

Fribourg

Centre de contact suisse-immigrés (CCSI) Rue des alpes 11,
1700 Fribourg, T +41 26 424 21 25, www.ccsi-fr.ch

Fri-Santé, Permanence médicale 12, rue François-Guillimann,
1700 Fribourg, T +41 26 341 03 30, www.fri-sante.ch

Syndicat Unia Route des Arsenaux 15, 1700 Fribourg,
T +41 26 347 31 31, www.fribourg.unia.ch, www.unia.ch

Genève

Collectif de soutien aux sans-papiers 25, rte des Acacias,
1227 Les Acacias, Genève, T +41 22 301 63 33,
collectifsanspapiers@ccsi.ch, www.sans-papiers.ch

Collectif des travailleuses et travailleurs sans statut légal (CTSSL) c/o Centre de contact suisses-immigrés (CCSI),
25, rte des Acacias, 1227 Genève, T +41 79 218 30 56

Syndicat Unia 5, chemin Surinam, 1211 Genève, T +41 22 949 12 00,
www.geneve.unia.ch, www.unia.ch

Syndicat SIT Rue des Chaudronniers 16, case postale 3287,
1211 Genève 3, T +41 22 818 03 00, www.sit-syndicat.ch

Centre de Contact Suisses-Immigrés (CCSI) Route des Acacias 25,
1227 Les Acacias, Genève, T +41 22 304 48 60, www.ccsi.ch

Genève

Consultation ambulatoire mobile de soins communautaires (CAMSCO) Rue Hugo-de-Senger 4, 1205 Genève, T +41 22 382 53 11, <http://premier-recours.hug-ge.ch>, rubrique «précarité/sans-papiers»

Luzern

Verein Kontakt- und Beratungsstelle für Sans-Papiers Luzern
St. Karlstrasse 23, 6004 Luzern, T +41 41 240 24 10,
luzern@sans-papiers.ch, www.sans-papiers.ch

Solothurn

Spagat, Sans-Papiers Anlaufstelle AG/SO für Gesundheit und soziale Fragen Rossmarktplatz 2, 4500 Solothurn,
T +41 62 836 30 20, Mobile +41 79 728 60 96 (socijalna pitanja),
Mobile +41 79 728 58 97 (zdravlje), spagat@heks.ch,
www.sans-papiers.ch

Tessin

Movimento dei Senza Voce Casella Postale 4635, 6904 Lugano,
T +41 91 647 46 47, +41 77 448 85 72, senzavoce@bluewin.ch,
www.movimentodeisenzavoce.org, www.sans-papiers.ch

Vaud VD

La Fraternité (CSP-VD) Place Arlaud 2, 1003 Lausanne,
T +41 21 213 03 53, frat@csp-vd.ch, www.csp.ch

Collectif des Sans-Papiers de La Côte c/o l'autre syndicat,
5, chemin du Ruttet, 1196 Gland, T +41 22 362 69 88,
lacote@sans-papiers.ch, www.sans-papiers.ch

Collectif droit de rester coordination Asile-Migration,
Case postale 5744, 1002 Lausanne, collectif@stoprenvoi.ch,
www.droit-de-rester.blogspot.com/p/propos-du-collectif.html

Collectif vaudois de soutien aux sans-papiers (CVSSP)
Case postale, 1000 Lausanne, T +41 76 432 62 67,
anne@sans-papiers-vaud.ch, www.sans-papiers-vaud.ch

Vaud VD

Syndicat Unia Place de la Riponne 4, 1002 Lausanne,
T +41 21 310 66 00, www.vaud.unia.ch, www.unia.ch

Valais

Centre suisse-immigrés (CSI) Rue de l'Industrie 10,
Case postale 280, 1950 Sion, T +41 27 323 12 16, csivs@bluewin.ch

Zürich

Sans-Papiers-Anlaufstelle Zürich (SPAZ)

Birmensdorferstrasse 200, Postfach 1536, 8026 Zürich,
T +41 43 243 95 78, zuerich@sans-papiers.ch, www.sans-papiers.ch

FIZ Fachstelle Frauenhandel und Frauenmigration

Badenerstrasse 682, 8048 Zürich, T +41 44 436 90 00,
contact@fiz-info.ch, www.fiz-info.ch

Colectivo Sin Papeles Zurich Postfach, 8023 Zürich,
colectivosinpapeleszurich@yahoo.es

Gewerkschaft Unia Stauffacherstrasse 60, 8004 Zürich,
T +41 44 296 18 18, www.zuerich-schaffhausen.unia.ch, www.unia.ch

Meditrina (medicinski centar) Kronenstrasse 10, 8006 Zürich,

T +41 44 360 28 72, www.srk-zuerich.ch/srk/lch-suche-Hilfe/fuer-Migrantinnen/Meditrina/index.php

SRK Kanton Zürich, Rechts- und Rückkehrberatung

im Flughafengefängnis Zürich-Kloten Kronenstrasse 10,
8006 Zürich, T +41 44 360 28 60, www.srk-zuerich.ch/srk/Was-wir-tun/Migration-Asyl/Sozial-Rechts-Rueckkehrberatung/index.php

Augenauf Postfach, 8026 Zürich, T +41 44 241 11 77,
zuerich@augenauf.ch, www.augenauf.ch

Svajcarska, opšte informacije

Sans-Papiers www.sans-papiers.ch (opšte informacije i politički rad)

Unia Zentralsekretariat Weltpoststrasse 20, 3000 Bern 15,
T +41 31 350 21 11, www.unia.ch

Advokati Demokratische Jurist/-innen Schweiz, www.djs-jds.ch

Savjetovalište za zdravlje za lica bez papira

www.sante-sans-papiers.ch

SRK (Crveni krst Švajcarske) www.transkulturelle-kompetenz.ch,
vidi i pod Sans-Papiers

Brošura na teme o zdravlju se može dobiti na različitim jezicima

www.migesplus.ch

Informacije i savjeti putem E-Maila na 16 različitih jezika

www.migraweb.ch

Međunarodno

Politika i kampanje Platform for International Cooperation on Undocumented Migrants (PICUM), www.picum.org

Adrese u cijeloj Evropi European Network against nationalism, racism, fascism and in support of migrants and refugees,
info@unitedagainstracism.org, www.unitedagainstracism.org

Informacije i savjeti putem E-maila u vezi boravka u Evropi na četiri različita jezika www.w2eu.info

UNIA

**Die Gewerkschaft.
Le Syndicat.
Il Sindacato.**

Ovu brošuru su izdali Sindikat Unia i Prijemne službe za lica bez papira, zu podršku Demokratskih pravnika/ca Švajcarske, Zadužbine Gertrud Kurz und HEKS – Kontakt-služba za ljudska prava.